

ความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา
วัดและพระอารามหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
Success of Buddhist Cultural tourism Royal temples and civic temples Ampawa
District Samutsongkram Province

นัตยา เกิดเดชา

Nattaya Koeddecha

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม

Samutsongkhram Provincial Office of Buddhism

E-mail: turakarnpilom@gmail.com

Retrieved 15-05-2021; Revised 30-05-2021; Accepted 22-07-2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อพรรณนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (2) เพื่อระบุปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และ (3) เพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐและนักท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แก่นสาระ ผลการวิจัย (1) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ (ก) การส่งเสริมเอกลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น (ข) การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น และ (ค) การส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน (2) ปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง ประกอบด้วย (ก) การกำหนดเป้าหมายไม่มีความชัดเจน (ข) มีอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่เพียงพอ และ (ค) ไม่มีหลักการในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน และ (3) แนวทางการเสริมสร้างการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง ประกอบด้วย (ก) ปรับปรุงระบบการกำหนดเป้าหมายเป็น 3 ระยะ คือ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และตั้งเป้าหมายของแต่ละระยะให้ชัดเจน (ข) หน่วยงานภาครัฐควรจัดหาบุคลากรให้เพียงพอต่อการงาน

และ (ค) หน่วยงานภาครัฐควรจัดอบรมและชี้แจงหลักการตรวจสอบผลการดำเนินงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การจัดการ; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; พระพุทธศาสนา

Abstract

This research aimed to (1) describe Buddhist Cultural tourism Ampawa District Samutsongkram Province.(2) explore problems and barriers of Buddhist Cultural tourism; Royal temples and civic temples Ampawa District Samutsongkram Province.(3) proposed guidelines to promote Buddhist Cultural tourism; Royal temples and civic temples. This was qualitative approaches, in dept interview was used as data gathering 10 key persons; Government officials and tourists were purposive sample. Thematic analysis was analytical mean. The results were (1) Cultural tourism consist of promotion a) identity local architecture. b) local culture and tradition. c) communities way of life.(2)problems and obstacle of Cultural tourism were a) lacking of milestone destination b) insufficient personnel. c) ineffective evaluation. (3) guidelines were set up short medium and long reasonable target. b) recruited sufficient personnel. c) Government bureau should implement training and educated correspond personnel.

Keywords: management; cultural tourism; Buddhism

บทนำ

การท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมและการบริการอย่างหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชากรภายในประเทศ ตามแนวทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ข้อ 2 คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งมุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1. ต่อยอดอดีต โดยมองกลับไปที่เราเก่งทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่นๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ 2. ปรับปัจจุบัน เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่างๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ 3. สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อ

ยอดเยี่ยมและปรับปรุงขึ้น พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580, 2561) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันจึงกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการและการท่องเที่ยว โดยให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น ขณะที่อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต รวมทั้งรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลกในขณะเดียวกันจำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ทั้งในส่วนโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคม พื้นที่และเมือง รวมถึงเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน บุคลากร และเชื่อมโยงประเทศไทยกับประชาคมโลกและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคต (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580, 2561)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว การทำการตลาด และการบริหารจัดการสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์ มีการคุ้มครองและปกป้องด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อป้องกันการลอกเลียนแบบ ซึ่งรวมถึงการผลักดันให้เมืองประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และศิลปะ ได้รับการขึ้นทะเบียนด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมให้ก้าวสู่เมืองที่ได้รับการยอมรับในเวทีสากล อันนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์และการจัดทำแผนพัฒนาเมืองและแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยววิถีพุทธของโลก (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580, 2561) การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ เพื่อขยายการท่องเที่ยวของไทยและภูมิภาคไปพร้อมกัน ผ่านการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์จากเมืองหลักสู่เมืองรอง เพื่อรองรับการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวไทยกับอาเซียนและอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ โดยการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ดังเช่น เส้นทางจตุรร่วมทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เน้นการพัฒนาท่องเที่ยวเชื่อมโยงและส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเส้นทาง ทางบก ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศระหว่างกันในภูมิภาค และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนร่วมกัน พร้อมทั้งการส่งเสริมการทำการตลาดร่วมกันในเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในประเทศ ให้เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อรองรับการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน รวมทั้งป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม พร้อมทั้งการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมทั้งอุตสาหกรรมและบริการต่อเนื่อง เพื่อขยายโอกาสในการสร้างรายได้ไปสู่เมืองและชุมชนเพิ่มจากการท่องเที่ยวของประเทศ และการส่งเสริมการขยายธุรกิจและการทำตลาดท่องเที่ยวของไทยในต่างประเทศ โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีต่างๆ ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, 2561) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นให้คงอยู่ตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่สืบทอดกันมาช้านาน สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่น และจังหวัดสมุทรสงครามก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นแหล่งชุมชนเก่าแก่ทางพระพุทธศาสนา มีมรดกทางวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาและมีพุทธสถานต่าง ๆ มากมาย

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดหนึ่งที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพรรณนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อระบุปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

การทบทวนวรรณกรรม

การวัดความสำเร็จจากการจัดการ

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของออริ ฟาโยล ในการศึกษาการบริหารจัดการและหลักการจัดการองค์การสู่ความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยจะต้องมีการวางแผนที่ครอบคลุมทุกกระบวนการ มีการจัดการองค์การด้วยระบบงานและการมอบหมายให้บุคลากรรับผิดชอบในแต่ละหน้าที่ ตลอดจนจรรยาบรรณบุคลากรที่มีความสามารถให้เพียงพอ ผู้บังคับบัญชาสั่งการต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อช่วยเสริมแรงให้แก่บุคลากร ให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีการประสานงานที่สร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การให้บุคลากรทำงานเข้ากันได้ ผู้นำต้องมีสภาวะการเป็นผู้นำแห่งการ

เรียนรู้ คอยควบคุมโครงสร้างขององค์การให้ดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 1) P (Planning) การวางแผน 2) O (Organizing) การจัดองค์กร 3) C (Commanding) การบังคับบัญชาสั่งการ 4) C (Coordination) การประสานงาน และ 5) C (Controlling) การควบคุม มาใช้ในการวัดความสำเร็จจากการจัดการ ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการอย่างเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติงานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ ถ่ายทอดออกมาเป็นแผนปฏิบัติการในการทำงานสู่ความสำเร็จ เนื่องจากวัดเป็นสถานที่ที่คนส่วนใหญ่ใช้เป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อสร้างความสงบและพักผ่อนหย่อนใจ มีการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา การกำหนดเป้าหมายทางด้านเอกลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2559) กล่าวว่า มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คือ การมีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว โดยพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่ 1) คุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมมี 7 ข้อ ได้แก่ ความเป็นเอกลักษณ์ วิถีชีวิตภูมิปัญญาและองค์ความรู้ ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีที่สืบค้นได้ ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ 2) ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มี 3 ข้อ ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. ด้านการจัดการองค์การ มีการกำหนดความรับผิดชอบในภาระหน้าที่ รวมถึงโครงสร้างตำแหน่งที่เป็นระบบ ชัดเจน ไม่ซับซ้อน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2559) กล่าวว่า การมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวมีเกณฑ์พิจารณา 2 ด้าน ได้แก่ 1) ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะอาดขั้นพื้นฐาน 2) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก และยังกล่าวว่า การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มี 2 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการด้านการอนุรักษ์ มี 3 ข้อ ได้แก่ การจัดการด้านรักษาและฟื้นฟู การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ และการจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการมาท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านท่องเที่ยว มี 5 ข้อ ได้แก่ การจัดการด้านบริการและสาธารณูปโภคท่องเที่ยว การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการด้านวัฒนธรรมและการสร้างจิตสำนึก การจัดการด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และการจัดการด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

3. ด้านสายผู้บังคับบัญชา มีสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน เห็นความสำคัญ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ในการสั่งการ ให้การดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น ผู้มีอำนาจสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีความเข้าใจและเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา Rensis Likert และสถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้ทำการวิจัยด้านภาวะผู้นำ โดยใช้เครื่องมือที่ Likert และกลุ่มคิดขึ้น (อ้างถึงใน กมลชนก จันทรเกตุ, 2560) กล่าวว่า ประกอบด้วยความคิดรวบยอดเรื่องภาวะผู้นำ แรงจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์และการใช้

อิทธิพล การตัดสินใจ การตั้งเป้าหมาย การควบคุมคุณภาพ และสมรรถนะของเป้าหมาย ผู้นำมีลักษณะ 4 แบบ คือ 1) แบบใช้อำนาจ 2) แบบใช้อำนาจเชิงเมตตา 3) แบบปรึกษาหารือ 4) แบบอย่างมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

4. ด้านการประสานงาน ภาระหน้าที่ที่มีการเชื่อมโยงตลอดจนการปฏิบัติการไปยังกำลังคนที่ทำงานเข้ากันได้ เพื่อให้ผลสำเร็จ มีการอำนวยความสะดวกที่ทำให้เกิดความราบรื่น และการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน วัดมีการทำงานที่มีการประสานงานร่วมกับภาครัฐ ประชาชน และเอกชน ในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการอำนวยความสะดวกที่ทำให้เกิดการทำงานอย่างราบรื่น โดยใช้กิจกรรมเป็นตัวช่วยเชื่อมโยงภาระหน้าที่ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับงานที่กำลัง ประชุม สุวดี, 2551 กล่าวว่า พื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคลเกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1) เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม 2) เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม 3) เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม 4) เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม

5. ด้านการควบคุม มีการกำกับตลอดการดำเนินงานให้ลุล่วงไปตามแผนที่วางไว้ ในเรื่องของกรอบเวลา มาตรฐานการปฏิบัติการ ขั้นตอนการทำงาน ไปจนถึงการประสานงานทุกฝ่ายให้เกิดความราบรื่น เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพที่สุดวัดมีการควบคุมการกำกับกับการดำเนินงานมีการทำการตรวจสอบผลการดำเนินงาน โดยให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆภายในวัด ดำเนินการ ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ (2551) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดความริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ (มาศศุภา นิยมบุญจา, 2558) กล่าวสรุปว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้ร่วมมือกันการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน รวมถึงการแสดงบทบาทในด้านต่างๆที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชน เช่น ท้องถิ่นของตน หรือกิจการทางการบริหารของภาครัฐอย่างเปิดเผย และเต็มความสามารถทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้สึก โดยมีพื้นฐานมาจากความเป็นเจ้าของ มีผลประโยชน์ร่วมในสิ่งมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพขึ้น

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

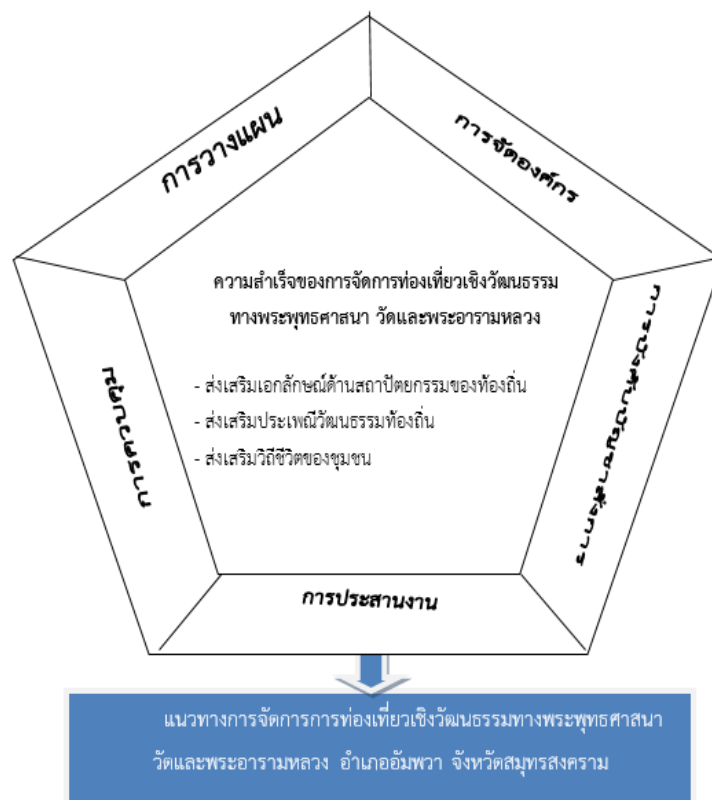
เสถียร โกเศศ นาคะประทีป (2515) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง สภาพอันเป็นความเจริญงอกงาม ซึ่งมนุษย์เป็นผู้สร้างและปรับปรุงจากธรรมชาติและเรียนรู้จากกันและกัน ดังนั้นวัฒนธรรมจะเจริญหรือเสื่อมก็อยู่ที่คนในสังคมนั้น ๆ แบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ 1) วัฒนธรรมวัตถุ เช่น สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ 2)

สถาบัน กิจกรรมที่จัดตั้งขึ้นเป็นระเบียบขึ้นไว้ เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งที่สังคมสนใจ ในการดำเนินวิถีชีวิต อย่างปกติสุข ปราศจากการเบียดเบียนที่กดขี่กัน มีสวัสดิภาพทางสังคม 3) จิตใจ เช่น วัฒนธรรมทางความเชื่อ ศาสนา เพื่อเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจยามมีทุกข์ เดือดร้อน หรือเป็นเครื่องกำหนดบังคับใจไม่ให้ประพฤติดชั่ว 4) สุนทรียภาพ การสร้างสิ่งที่เป็นความสวยงาม 5) ภาษา วัฒนธรรมจะยืนยงและมีความเจริญงอกงามได้อยู่ที่มนุษย์ เพราะภาษาเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สังคมเพื่อเป็นการสื่อความรู้และความรู้สึกแก่กัน

เสน่ห์ นครสันติภาพ (2541) กล่าวว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ มิใช่เกิดขึ้นเองโดยปราศจากการเรียนรู้มาก่อน เป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการเรียนรู้และการถ่ายทอดของมนุษย์ โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อนมายังคนรุ่นหลัง ดำเนินกันต่อ ๆ มาไม่ขาดสาย เช่น ภาษาจีนเป็นส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรม วิถีชีวิตมนุษย์หรือแบบของการดำเนินชีวิต เราสามารถจำแนกวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งออกจากสังคมหนึ่งได้ โดยไม่ถือเป็นวัฒนธรรมของใคร สูงต่ำ ล้าหลังหรือป่าเถื่อนกว่าวัฒนธรรมหนึ่ง เป็นสิ่งที่ไม่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

วีระพล ทองมา และคณะ (2554) กล่าวว่าสรุปว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงามของหมู่คณะ เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนที่สมาชิกในสังคมเดียวกันยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา จนสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน

กรอบแนวคิด

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ที่มา: แนวคิดการจัดการของ Heri Fayol, 2564. และยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580, 2561.

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐและนักท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แก่นสาระ

ผลการวิจัย

ความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1) **การส่งเสริมเอกลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น** วัดมีส่วนเป็นอย่างมากในการส่งเสริมเอกลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น โดยเฉพาะ งานจิตรกรรม และสถาปัตยกรรม 2) **การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น** วัดเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน และใช้วัดเป็นสถานที่ผ่อนคลายหย่อนใจ ทำบุญ และทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน 3) **การส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน** การส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชนภายในท้องถิ่นวัดมีความสำคัญอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นงานประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ วัดจะเป็นศูนย์กลางช่วยให้คนในชุมชนมีความปรองดองและสามัคคี ในการร่วมกิจกรรม เช่น งานประจำปี งานสืบสานประเพณีวัฒนธรรมชุมชน รวมถึงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชน ให้สืบทอดต่อกันมา จนกลายเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีลักษณะประกอบด้วย 9 ลักษณะ กันตถน แก้วสง่า (2556) ดังนี้ (1) ยึดหลักว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงคนรุ่นหลัง (2) ยึดหลักไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด (3) ยึดหลักจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและสังคมที่หลากหลาย (4) ยึดหลักให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม (5) ยึดหลักให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการในการท่องเที่ยวและรับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนในท้องถิ่น (6) ยึดหลักให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเน้นการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม (7) ยึดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตรงต่อความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (8) ยึดหลักที่ว่าต้องไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในทุก ๆ ด้าน และต้องดูแลความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ (9) ยึดหลักการป้องกันรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด เพื่อสร้างความอุ่นใจแก่นักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2551) นิยามว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางด้านศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา ประกอบด้วย โบราณสถาน โบราณวัตถุ อุทยานประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สถาน งานประเพณี วิถีชีวิต การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้นอาจจะดำเนินการโดยภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ได้ โดยบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ก) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะประกอบด้วย 10 ประการ ได้แก่ 1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น 2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ 3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง 4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก 5) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา 6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ 7) ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา 8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร 9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมและเทศกาลต่าง ๆ 10) ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

ปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1) **ด้านการวางแผน** วัดมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีในระดับหนึ่ง แต่จะมีบางส่วนที่ยังต้องปรับปรุงเกี่ยวกับการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งการกำหนดแผนของทางวัดยังไม่ชัดเจน ทำให้วัดเน้นการวางแผนการท่องเที่ยวไปทางสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นส่วนใหญ่ มีการสร้างวัดถ้ำมุงคลและช่องที่ระลึก 2) **การจัดการองค์กร** วัดมีการจัดการองค์การที่ดีในการกำหนดความรับผิดชอบของแต่ละคนภายในวัด แต่เนื่องจากปัจจุบันมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ทางวัดต้องลดจำนวนอัตรากำลังลงเพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื้อ 3) **การบังคับบัญชา** สายการบังคับบัญชาภายในวัดที่มีอำนาจสูงสุดก็คือ เจ้าอาวาสวัด ตลอดจนอำนาจหน้าที่ในการสั่งการ 4) **การประสานงาน** วัดมีการทำงานที่มีการประสานงานอยู่ตลอด ไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ ประชาชน และเอกชน ในการพัฒนาพื้นที่ โดยใช้กิจกรรมเป็นตัวช่วยเชื่อมโยงภาระหน้าที่ต่าง ๆ 5) **การควบคุม** วัดมีการควบคุมด้วยการกำกับการดำเนินงานพอสมควร แต่จะมีเพียงบางส่วนที่ทางวัดกำกับดูแลไม่ทั่วถึง วัดจึงมีการใช้คณะกรรมการวัดเข้ามาช่วยในการควบคุมตรวจสอบผลการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพที่สุด สอดคล้องกับแนวทฤษฎีขององรี ฟาโยล (Henri Fayol) ได้ให้แนวคิดการบริหารจัดการองค์กรในแต่ละหน้าที่ที่มีความสำคัญในตัวเอง ขณะเดียวกันก็มีการเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อกันและกัน เพื่อให้การทำงานสมบูรณ์และประสบความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดของหน้าที่ทั้ง 5 ประการ ของหลักการจัดการ POCCC ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การบังคับบัญชา (Commanding) 4) การประสานงาน (Coordinating) 5) การควบคุม (Controlling)

แนวทางในการเสริมสร้างการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดมีการวางแผนด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม ให้อยู่ในสภาพดี มีการก่อสร้างต่างๆที่สวยงาม ไม่ว่าจะเป็น ศาลา รูปปั้นต่างๆ โดยเฉพาะเจ้าอาวาส และพระที่แสดงถึงเป็นกันเอง จุดพักผ่อนต่างๆ ที่กว้างขวางและสะอาด สร้างความประทับใจและอุ่นใจให้แก่ผู้ที่มากราบไหว้ขอพร บริเวณวัดยังมีร้านค้าของชุมชนที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น มีการจัดการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายได้อย่างเหมาะสมที่จะอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามมาตรการของรัฐ โดยไม่ทิ้งประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญตักบาตร สวดมนต์ในวันพระ งานประเพณีต่าง ๆ ภายในชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ให้กับผู้ที่สนใจ วัดจะมีสายบังคับบัญชาสูงสุด ก็คือ

เจ้าอาวาสของวัดนั้น ๆ รวมถึงอำนาจในการสั่งการด้วย บางครั้งเจ้าอาวาสจะมีการแต่งตั้งรักษาการเจ้าอาวาส จากพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เป็นหัวหน้างานในการควบคุมและประสานงาน เพื่อให้งานเกิดความราบรื่น วัดมีการควบคุมการกำกับกำกับการดำเนินงานและการตรวจสอบผลการดำเนินงานจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ประชาชน เอกชน โดยเฉพาะภาคทางพระพุทธศาสนา และคนในพื้นที่ เพื่อช่วยให้วัดได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

สรุป

ผลการวิจัย (1) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ (ก) การส่งเสริมเอกลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น (ข) การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น และ (ค) การส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน (2) ปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง ประกอบด้วย (ก) การกำหนดเป้าหมายไม่มีความชัดเจน (ข) มีอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่เพียงพอ และ (ค) ไม่มีหลักการในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน และ (3) แนวทางในการเสริมสร้างการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและพระอารามหลวง ประกอบด้วย (ก) ปรับปรุงระบบการกำหนดเป้าหมายเป็น 3 ระยะ คือ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และตั้งเป้าหมายของแต่ละระยะให้ชัดเจน (ข) หน่วยงานภาครัฐควรจัดหาบุคลากรให้เพียงพอกับการะงาน และ (ค) หน่วยงานภาครัฐควรจัดอบรมและชี้แจงหลักการตรวจสอบผลการดำเนินงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงกับข้อค้นพบในการวิจัยข้างต้น โดยข้อเสนอแนะในภาพรวมประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. วัดและพระอารามหลวงจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาด้านการจัดการองค์การ วัดมีความกว้างขวางควรรักษาสะอาดให้มากขึ้น เนื่องจากในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 วัดมีการจำกัดจำนวนอัตรากำลังที่คอยเฝ้าดูแลแต่ละจุดน้อยลง ตามมาตรการของรัฐบาลอย่างเคร่งครัด เพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา พระภิกษุและบุคลากรภายในวัดควรได้รับการฉีดวัคซีน เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับตนเองและผู้ที่มาท่องเที่ยว โดยไม่ทิ้งประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2. วัดและพระอารามหลวงจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาด้านการประสานงาน เจ้าอาวาสควรมีการแต่งตั้งรักษาการเจ้าอาวาส จากพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เป็นหัวหน้างาน และให้มีหัวหน้ากลุ่มแต่ละฝ่ายในการควบคุมและประสานงาน เพื่อให้งานเกิดความราบรื่น รวดเร็ว สะดวกและสอดคล้องประสานกันอย่างเป็นระบบมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น วัดควรมีความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์และความเป็นมาทางพระพุทธศาสนา งานจิตรกรรม และสถาปัตยกรรม เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ รูปปั้นต่าง ๆ รวมถึงการจำหน่ายหรือเช่าซื้อวัตถุมงคล ในบางครั้งจะมีการมอบสิ่งของที่ เป็นเอกลักษณ์หรือวัตถุมงคลบางอย่างให้เป็นของที่ระลึก เพื่อแสดงถึงน้ำใจและไม่ตรี

2. ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น วัดควรจัดกิจกรรมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน เช่น การทำบุญ งานประเพณีประจำปี งานสำคัญทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน

3. ด้านการส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน วัดควรส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชนภายในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นงานประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชน สินค้าภายในท้องถิ่น เช่น สินค้าโอท็อปภายในชุมชน การนวดแผนโบราณ เป็นต้น

4. ด้านการวางแผน วัดควรมีการวางแผนการปฏิบัติงาน ด้วยการกำหนดแผนงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติงานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ ถ่ายทอดออกมาเป็นแผนปฏิบัติการในการทำงานสู่ความสำเร็จ

5. ด้านการจัดการองค์กร ในปัจจุบันมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ทางวัดต้องลดจำนวนอัตรากำลังลงเพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื้อ วัดควรมีการจัดการองค์การเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบของแต่ละคนภายในวัด ไม่ว่าจะเป็นภาระหน้าที่ รวมถึงโครงสร้างตำแหน่งที่เป็นระบบ ชัดเจน ไม่ซับซ้อน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จ

6. ด้านการบังคับบัญชา วัดควรมีสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน คือ เจ้าอาวาส ซึ่งเห็นความสำคัญตลอดจนอำนาจหน้าที่ในการสั่งการ ให้การดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีความเข้าใจและเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา เจ้าอาวาสวัดมีการแบ่งสายงานออกเป็นกลุ่ม ๆ ที่เป็นหัวหน้าในแต่ละงาน โดยจะแต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเป็นรักษาการแทนเจ้าอาวาส เมื่อท่านติดภารกิจเพื่อไม่ให้นั้นเกิดการล่าช้า

7. การประสานงาน วัดควรมีการเชื่อมโยง ตลอดจนการประสานงาน ทั้งภาครัฐ ประชาชน และเอกชน ในการพัฒนาพื้นที่ โดยใช้กิจกรรมเป็นตัวช่วยเชื่อมโยงภาระหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการอำนวยความสะดวกทำให้เกิดการทำงานอย่างราบรื่นและสอดคล้องประสานกับงานที่กำลังดำเนินการ ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

8. การควบคุม วัดควรมีการควบคุมกำกับตลอดการดำเนินงานให้ลุล่วงไปตามแผนที่วางไว้ในเรื่องของกรอบเวลา มาตรฐานการปฏิบัติการ ขั้นตอนการทำงาน วัดจึงควรให้มีคณะกรรมการวัดเข้ามาช่วยในการควบคุมตรวจสอบผลการดำเนินงาน โดยให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด ไปจนถึงการประสานงานทุกฝ่ายให้เกิดความราบรื่น เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก จันทร์เกตุ. (2560). *การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนเกาะยอจังหวัดสงขลา* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). *แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2559-2563*.
- กันตภณ แก้วสง่า. (2556). *การจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี*.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2551). *การจัดการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: ไทยยูเนี่ยนกราฟฟิกส์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548 ก). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ดีไซน์.
- ประชุม สุวดี. (2551). *การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์
- ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์. (2551). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- มาศศุภา นิมบุญจาซ. (2558). *การศึกษาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขาสันหนอกว้าว (อุทยานแห่งชาติเขาแหลม)*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีระพล ทองมา และคณะ. (2554). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนชาวจีนในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแม่ฮ่องสอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เสน่ห์ นครสันติภาพ. (2541). *พฤติกรรม的开รับข่าวสารด้านวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานของนักศึกษาสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสถียร โกเศศ นาคะประทีป. (2515). *ความรู้เรื่องวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.